

PSEAP

Polskie Stowarzyszenie
Ekonomicznej Analizy Prawa

VIII Cykl Seminariów PSEAP

Spotkanie nr 2/2014/2015

12.11.2014

Cywilnoprawne uwarunkowania naprawienia przez ubezpieczyciela szkody związanej z najmem pojazdu zastępczego

Beata JANISZEWSKA
(Uniwersytet Warszawski)

Streszczenie

Referat podejmuje problematykę zakresu odpowiedzialności ubezpieczyciela, zobowiązanego do naprawienia szkody wyrządzonej wskutek zdarzenia komunikacyjnego, za którego następstwa odpowiada on w związku z umową ubezpieczenia OC sprawcy szkody. W ostatnich latach szczególnie doniosła teoretycznie oraz istotna dla praktyki orzeczniczej okazała się kwestia, czy, a jeśli tak – w jakim zakresie, ubezpieczyciel jest obowiązany pokryć koszty najmu pojazdu zastępczego, z którego poszkodowany korzystał w okresie naprawy własnego auta albo oczekiwania na wypłatę przez ubezpieczyciela rekompensaty pieniężnej pozwalającej nabyć nowy samochód w sytuacji tzw. szkody całkowitej, czyli zniszczenia pojazdu w stopniu wykluczającym celowość naprawy.

W ubiegłym wieku w orzecznictwie Sądu Najwyższego odpowiedzialność ubezpieczyciela wiązano z przypadkami najmu pojazdu zastępczego w miejsce samochodu służącego poszkodowanemu do prowadzenia działalności gospodarczej. Zawarcie umowy najmu traktowano wówczas jako działanie zmierzające do uniknięcia innej szkody, wynikłej np. z niewykonania własnych zobowiązań. Powstałe natomiast w związku z tym koszty najmu uznawano za normalne następstwo zdarzenia szkodzącego. Współcześnie natomiast, w uchwale z 17.11.2011 r., III CZP 5/11 (OSNC 2012, nr 3, poz. 28) Sąd Najwyższy wyraził dalej idące zapatrywanie, że zapłaty równowartości „celowych i ekonomicznie uzasadnionych kosztów najmu” można żądać także w razie uszkodzenia samochodu, który nie służył do prowadzenia działalności gospodarczej.

Stanowisko SN wpłynęło na szybki rozwój rynku najmu pojazdów zastępczych. Zwiększeniu liczby zawieranych w tym przedmiocie umów sprzyjało ukształtowanie dogodnych warunków korzystania z cudzego pojazdu: w systemie rozliczeń bezgotówkowych (z jednoczesnym przelewem na rzecz wynajmującego wierzytelności przeciwko ubezpieczycielowi, tzw. *cessio in solutum*) i z zastrzeżeniem, że w razie odmowy uiszczenia odszkodowania, to wynajmujący będzie na drodze postępowania sądowego dochodził zapłaty przeciwko ubezpieczycielowi.

W praktyce Sądu Najwyższego zostały wypracowane kryteria pozwalające zbadać celowość i ekonomiczne uzasadnienie kosztów najmu pojazdu zastępczego. Kryteria te odwołują się do czynników potrzeby i czasu korzystania z cudzego samochodu, współmierności parametrów technicznych (klasy, wyposażenia itd.) uszkodzonego i wynajętego auta oraz stawki należnego czynszu najmu. Wyniki analizy kilkudziesięciu wyroków Sądów powszechnych mogą jednak skłaniać do wyrażenia wątpliwości, czy w świetle obecnych tendencji orzeczniczych, częściowo odchodzących od założeń stanowiących osnowę podjęcia powołanej uprzednio uchwały SN, nie powstaje ryzyko naruszenia zasady restytucji i przypisania ubezpieczycielowi odpowiedzialności w zakresie przekraczającym wielkość doznanego przez poszkodowanego uszczerbku majątkowego.